

TALLINNA

POLÜTEHNIK

XXIII aastakäik TALLINNA POLÜTEHNILISE INSTITUUDI PÄRTEIKOMITEE, REKTORAADI, ELKNÜ KOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄALEKANDJA

Nr. 33. (648)

Reedel, 12. novembril 1971

TPI kommunistlike noorte osavõtt ÜTÜ tööst

Teaduse ja tehnika kiire kasv esitab uued kõrgendatud nõudmised kaasaegsele insenerile, kes mitte ainult teenindab tänapäeva tehnikat, vaid loob ka uut. Hiljuti toimunud üliõpilaste kokkutulekul rõhutati, et spetsialistide ettevalmistamise lahutamatuks osaks peab kujunema üliõpilaste tegevus laboratooriumides, konstrueerimisbüroodes ja teaduslikes ringides. Oluline osa peab siin kuuluma komsomoliorganisatsiooni.

Kuid nagu näitas TPI-s korraldatud uurimus, on väike osa instituudi ÜLKNÜ liikmetest liitunud ÜTÜ töösse. Nii võtab I kursusel ÜTÜ tööst osa 4,90% (66) kommunistlikest noortest. Positiivseks tuleb lugeda aga seda, et kommunistlike noorte osavõtt ÜTÜ tööst suureneb iga kursusega, jõudes III kursusel 15,6% (84). Järsult suureneb osavõtt ÜTÜ tööst III kursusel elektrotehnikateaduskonnas. Kui II kursusel oli elektrotehnikateaduskonnas kommunistlikest noortest ÜTÜ tööst haaratud 3,83% (8), siis III kursusel tõuseb see näitaja 25,4% (36). Huvi suurenenud ÜTÜ vastu III kursusel on autori arvates tingitud sellest, et siis kuulub õppeplaani juba tunduvalt rohkem erialaaineid ning selleks ajaks on omandatud ka üldainetes teoreetilised alused.

TPI kommunistlike noorte haarus ÜTÜ tööst pole erinev mitte ainult kursuste, vaid ka teaduskondade lõikes. Kõige enam tegelevad ÜTÜ töoga elektrotehnikateaduskonna kommunistlikud noored, kus ÜTÜ ridadesse kuulub 20,4% (60) kommunistlikest noortest. Tublid on ka majandus- ja keemiateaduskonna kommunistlikud noored, kus ÜTÜ tööst on haaratud vastavalt 19,70% (85) ja 12,20% (28) teaduskonna ÜLKNÜ liikmetest.

Kuid osavõtt ÜTÜ tööst võiks olla märksa ulatuslikum. Kui I, II ja III kursuse 2055 üliõpilasest tegeleb teadusliku uurimistööga 9,5% (196), siis rühmajuhendajate ja rühma kolmiku subjektiivne arvamus näitas (toetudes õppeadukusele ja võimetele), et ÜTÜ tööst võiks veel osa võtta 17,8% (367).

Kommunistlike noorte vähenenud osavõtt ÜTÜ tööst I kursusel on autori arvates osalt tingitud sellest, et üleminekul keskkoolist kõrgemasse kooli toimub suur miljöö muutus. Kui keskkoolis toimub õppimine nii-öelda rohkem etteantud suunas, siis kõrgemas koolis on oluline koht iseseisval töö. Iseseisva töö meetodid pole I kursusel aga veel välja kujunenud, sellepärast ei sõandata veel iseseisvale uurimistööle asuda. Vähest osavõttu ÜTÜ tööst põhjustab ka informatsiooni nappus.

Selleks, et kaasa tõmmata ÜTÜ töösse laiu üliõpilashulki, on autori arvates vaja rohkem valgustada ÜTÜ tööd kõrgemate koolide ajalehtedes, kus võiks avaldada ka paremate autorite teaduslike ja referatiivseid töid. Ajalehes peaks olema spetsiaalne nurk, mis valgustaks ÜTÜ töid ja tegemisi. Veelgi paremale informatsiooni levikule aitaks kaasa näiteks «Tallinna Polütehniku» eriväljaanne ÜTÜ tegevusest. Et ajaleht ei tunneks puudust kaastöödest, peaksid hoolt kandma teaduskondade ÜTÜ nõukogu liikmed, ja teaduskondade komsomolibürood.

Informatsiooni laialdasemale levikule aitaks kaasa ka ÜTÜ seinaleht. Praegu on need meil TPI-s küll olemas üksikute kateedrite juures, kuid midagi huvi pakkuvat pole sealt lugeda. ÜTÜ seinalehe sisustamine peaks lasuma eelkõige instituudi tegutsevatel ÜTÜ ringidel. Materjale peaks seinalehes vahetama senisest sagedamini.

Praegu on olukord selline, et pool aastat võime lugeda seinalehest referatiivsete ja teaduslike tööde konkursist osavõtu tingimusi ja teine pool selle tulemusi. Eriti tähtis on ÜTÜ seinalehe osa õppeaasta algul, mil ta peab olema kõige agiteerivam, et tõmmata ÜTÜ töösse laiu üliõpilaste ringkondi.

Autori arvates peaks senisest rohkem suurenenud komsomoliorganisatsiooni osa üliõpilaste, kommunistlike noorte suunamisel ÜTÜ tegevusse. Selleks tuleb komsomoliorganisatsioonil lahendada järgmised ülesanded:

1. Haarata oma liikmed kaasa teaduslikku uurimistöösse.

2. ÜLKNÜ liikmete — ÜTÜ aktivistide agitatsioon õpperühmades, seda eriti noorematel kursustel.

3. Täiustada ja otsida uusi ning veelgi efektiivsemaid teadusliku uurimistöö meetodeid.

4. Stimuleerida ÜTÜ aktiivi.

Kuid mida siis annab üliõpilastele, kommunistlikele noorte e osavõtt ÜTÜ tööst? Autori arvates tõstab ta eelkõige üliõpilaste erialast ettevalmistust ja annab kogemusi kursuse- ja diplomiprojektide koostamiseks.

Osavõtt ÜTÜ tööst annab ka kogemusi tulevikus nii vajalikuks uurimistööks ja arendab oskust aja ratsionaalseks kasutamiseks.

Üliõpilaste teaduslik uurimistöö aitab kaasa õppeprotsessi paranemisele, toob sellesse otsingute ja võistluse elemente, aitab kõrgemate õppeasutuste argielust välja juurida hallust ja igavust, mis on nii ohtlikud andekate noorte huvidel ja loomisvaimule.

M. MADRUS,
TT-51

Teatmeteoseid suurkoolidest

Meie raamatukogu laenuosakonnas asuvad süstemaatilised kataloogid peegeldavad raamatukogus olemasolevaid raamatuid kõrgematest õppeasutustest ja nende tegevusega seotud probleemidest indeksi all 37 (võrkeelse kirjanduse süstemaatilises kataloogis) ja 373 (eesti ja venekeelse kirjanduse süstemaatilistes kataloogides).

Raamatukogu bibliograafiaosakonnast leiab eesti-, vene- ja võrkeelseid teatmeteoseid ning bibliograafilisi nimekirju. Uuemaid teatmikke üksikutest kõrgematest õppeasutustest on seni kõige rohkem Saksamaa, Soome ja Poola tehnikaülikoolide kohta.

Üldisest uuemates võrkeelsetest teatmeteostest võiks nimetada:

The world of learning 1970—71. 21-st edition. London, 1971. 1868 p.

Mahukast väljaandest saab täpseid andmeid rahvusvaheliste ja maailma kõigi maade kõrgemate koolide ja teaduslike asutuste aadresside, isikulise

koosseisu, asutuste funktsioonide ja publikatsioonide kohta. Vademeum deutscher Lehr- und Forschungsstätten. Handbuch des wissenschaftlichen Lebens. Essen, 1968. 791 S.

Iga kolme aasta järel väljaantav käiraamat toob andmeid Saksa FV ja Saksa DV teaduslike asutuste, kõrgemate õppeasutuste ning nende allasutuste isikulise koosseisu ja aadresside kohta.

Informator nauki Polskiej. 1970. Warszawa, 1970. 648 s.

Teatmik-aastaraamatust saab andmeid Poola teaduslike asutuste ja kõrgemate koolide, nende osakondade ning allasutuste aadresside, isikulise koosseisu ja publikatsioonide kohta.

Bibliograafiaosakonda koondatakse ka NSV Liidu Kõrgemate Koolide Informatsiooni-keskuse väljaanded, mis rohkem refererivad ja toovad ülevaateid kõrgemate koolide juhtimise, organiseerimise ja õppetöö metodika probleemidega seotud materjalidest. Informa-

tsioonikeskuse jätkuva väljaandena ilmuv bibliograafiline nimekirj «Высшая школа за рубежом» informeerib võrkeelsetest raamatutest ja artiklitest kõrgema hariduse küsimustes.

Laiemas ulatuses raamatute ja artiklite otsimisel abistavad üks kord kuus ilmuvad bibliograafilised ajakirjad «Новая советская литература о науке и научно-исследовательской работе в СССР» ja «Новая литература о науке и научно-исследовательской работе за рубежом».

Nendes bibliograafiaosakonna fondis olevate ajakirjade on rubriigid kõrgemate koolide tegevusest kõigis maades.

Kõrgemate koolide õppe- ja teadusliku töö organiseerimise kohta mitmesugustes maailma maades koostatakse bibliograafiaosakonnas retrospektiivset kartoteeki, mis kajastab tähtsamaid raamatuid ja artikleid alates 1967. aastast.

D. EEK,
vanembibliograaf

TÄNA LEHES:

1. UUTEST TEATMETEOSTEST TPI RAAMATUKOGUS.
2. «VANTOREL» TÄNA JA HOMME.
3. KOHVJUTTU PIKO-S.
4. J. TJAŽELNIKOVI AUTOGRAMM.
5. PHIL. CAND. MART MÄGER JA «KÖNESTIL».
6. MEHEST, MÜTSIST JA AUST.
7. II ULMEJUTT.

Tallinna üliõpilaspäevade programm

Tänavused üliõpilaspäevad on pühendatud Rahvusvahelisele Üliõpilaspäevale ja Rahvusvahelise Üliõpilaste Liidu 25. aastapäevale, 15.—20. novembrini 1971.

Näitus «25. aastat Rahvusvahelist Üliõpilaste Liitu» avamine TPI-s ja TPed.I-s ja ERKI üliõpilastööde näituse avamine TPI-s (15. nov.).

Vestlused Rahvusvahelise Üliõpilaste Liidu tegevusest 25 aasta jooksul (17.—20. nov.).

TPI teaduskondades; TPed.I-s, ERKI-s, TRK-s aktiivile.

17. novembril

Teaduskondade vaheline viktoriin TPI-s koos teiste Tallinna kõrgemate õppeasutustega teemal «Rahvusvaheline üliõpilaste liikumine ja üliõpilaselu».

18. novembril

Kell 18.00 Tallinna kõrgemate koolide aktiivi kohtumine EKP Tallinna Linnakomitee ja Tallinna TSN Täitevkomitee juhtivate töötajatega.

Kell 18.30 Ed. Vilde päeva tähistamine ja pidulik rongkäik TPed.I-s.

19. novembril

Kell 18.00 Rahvusvahelisele Üliõpilaspäevale ja Rahvusvahelisele Üliõpilaste Liidu 25. aastapäevale pühendatud pidulik õhtu «Estonia» kontserdisaalis ja estraadikontsert «Filharmonia» solistidelt.

20. novembril

Kell 19.00 Karneval «Tip-top-pop» TPed.I-s.

Kell 19.00 TPI — peoõhtud.

* Täiendavat informatsiooni saate ka meie 19. novembri lehest.

* Pääsmeid hakatakse müüma järgmisel nädalal.

Konkursi tulemused

(Algus 5. novembri numbris)

A. I ja II kursuse üliõpilaste teaduslike tööde osas.

II preemia — 4 20.-rbl.

1. Eerik Terkile, majandusteaduskonna I kursuse üliõpilasele, töö eest «Majandusreformi tingimused tegurid». Juhendaja dots. V. Volt.
2. Tamara Korobovale, majandusteaduskonnast II kursuse üliõpilasele, töö eest «Ungari väliskaubanduslikud sidemed». Juhendaja van. õp. U. Pihlak.
3. Reet Tippole, majandusteaduskonna II kursuse üliõpilasele, töö eest «NSV Liidu väliskaubandus VMAN-i maadega». Juhendaja van. õp. U. Pihlak.
4. Eva Sahlile, elektrotehnikateaduskonna II kursuse üliõpilasele, töö eest «Kaksikpendelid». Juhendaja van. õp. H. Reivik.
5. Maid Vassile, elektrotehnikateaduskonna II kursuse üliõpilasele, töö eest «Ühe kinnispunkti järgi keha liikumise käsitamine polaarseste nurkade abil». Juhendaja dots. O. Silde.

III preemia — 4 15.-rbl.

1. Riho Tartule, ehitusteaduskonna II kursuse üliõpilasele, töö eest «Dinaamika üldteoreemide tuletamine D'Alemberti printsibist». Juhendaja van. õp. E. Topnik.

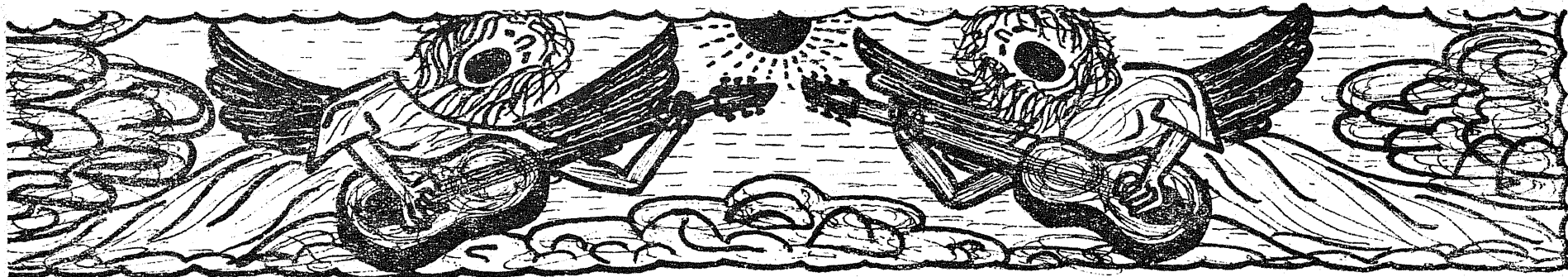
B. III ja IV kursuse üliõpilaste teaduslike tööde osas.

II preemia — 4 20.-rbl.

1. EeGo Kallele, Väino Zeilinskele, majandusteaduskonna IV kursuse üliõpilastele, töö eest «Masinaehituse insener-ökonomistide ettevalmistamisest ja rakendusest». Juhendaja van. õp. L. Sarapik.
2. Elo Aulingule, majandusteaduskonna III kursuse üliõpilasele, töö eest «Lisatasude osatähtsus veoautojuhtide töötasus ENSV üldkasutatavas autotranspordis». Juhendaja dots. kt. A. Valma.
3. Helle Habbole, majandusteaduskonna IV kursuse üliõpilasele, töö eest «Töökorralduse täiustamine marmelaedi «Jõhvika pat» tootmisel kondiitritoodete vabrikus «Kalev». Juhendaja dots. E. Parli-mägi.
4. Jaan Pällole, majandusteaduskonna III kursuse üliõpilasele, töö eest «Individuaaltranspordivahendite bensiniivajadus ja selle katmine Tallinna linnas». Juhendaja dots. kt. A. Valma.
5. Katrin Nittimile, majandusteaduskonna IV kursuse üliõpilasele, töö eest «Töökorralduse täiustamine marmelaedi «Jõhvika pat» tootmisel kondiitritoodete vabrikus «Kalev». Juhendaja dots. E. Parli-mägi.
6. Üme Kirikule, Silvi Leesile, Mare Markusle, majandusteaduskonna III kursuse üliõpilastele, töö eest «Teerindamise parandamise võimalusi individuaalõmbusateljees». Juhendaja dots. J. Välja-taga.
7. Karin Tajurile, Kadri Oihkule, keemiateaduskonna IV kursuse üliõpilastele, töö eest «Massivahetuse uurimine absorptsiooni mehaanilise segaja aparatis». Juhendajad: ass. H. Loorits, van. õp. R. Munter.
8. Vladimir Issajevile, Lev Mejeroniile, Grigori Nekrassovile, mehaanikateaduskonna IV kursuse üliõpilastele, töö eest «Epaksidkom-paundide segisti tehniline dokumentatsioon (II, 180°C) seadme B3V3-1 baasil». Juhendaja dots. kt. H. Arumäe.

Märkus: Üliõpilaste kursused on loodud uurimistöö teostamise aja järgi.

Preemiat makstakse välja stipendiumipäeval instituudi kassast.

* arvestades meie lugejate soovet * pidades silmas paljude huvitavate * teeme proovi tutvustada teid * rauakooli loomingu-

eluga * ja samuti kõige huvitavaga * mis maailmas sünnib * ja veel räägime sellest * mida mõni mees elust arvab

* ja kui teile see jutt meeldib * siis püüame ka edaspidi rahuldada * kirjalikke ja suulisi ettepanekuid sellest * mida te le-

hes näha soovite * ja kui ilmub mõni totrus * võtke sulg kätte * ja pange kirja * mida te sellest mehest arvate * ja pak-

kuge välja midagi sellist * mis oleks teistele huvitav lugeda *

«Mul on tiivad, tiivad, tiivad...»

30. oktoobril oli ansambli «Väntorel» sünnipäev, toimus ju täpselt aasta tagasi TPI aulas «Keldrilise Heli» I kontsert. Tõsi küll, kokku tuldi juba 8. sept. 1970. ja praegune koosseis kujunes välja sama aasta novembris.

Praegu kuuluvad ansambliisse: Andres Valkonen — kunstiline juht, orel, klaver, kitarr, solist.

Lagle Alpius — solist.

Andre Talvik — solist.

Viljar Rahn — soolo.

Härmo Härmo — rütm.

Ants Raud — bass.

Tiit Plaks — löökriistad.

10 küsimust Andres Valkonenile:

1. Kuidas «Keldrilisest Helist» «Väntorel» sai?

Konkreetselt on raske midagi öelda, aga arvatavasti oli «Keldrilisel Helil» palju pahan-

dusi.

2. Hiljuti oli teil kontsertreis Kaunase Politehnilise Instituudi 8. Festivalile. Kuidas läks?

Festival toimus 2. ja 3. oktoobril. Pühapäeval andsime 2 kontserti. Hommikul mängisime festivalist osavõtjatele ja õhtul Kaunase spordihallis ansambli tegevusülevalduse lõppvõorus. Hommikune esinemine võeti üle ootuste hästi vastu. Kontserdi lõpupoole hakkas aga tehnika streikima. See jättis piseri ka õhtusele konkurssesinemisele, kus olime sunnitud ka-

sutama võõrast tehnikat. Üldkokkuvõttes saime siiski III koha, mida me tehnilistel põhjustel võib-olla väärt ei olnud.

Kõige eredama mulje sellest konkursist jättis II koha saanud Kaunase ansambel «Gintareliai», mis oli vaieldamatult parim. I kohale tulnud ansambel erilist midagi ei pakkunud ja mängis küllalt primitiivselt.

Üllatama pani, et KPI-s on igal teaduskonnal oma ansambel ja kõigil neil on ajakohane tehnika, mida TPI ansambliid küll ei oma.

3. Millega praegu tegelete?

Opime uusi lugusid.

4. Mis oli ja on kõige raskem teie töös?

Algus. Tuli harjuda uue stiili ja mõttelaadiga, sest oli tahtmine ansambel viia ainult oma lugude peale. Siinjuures on kõige tähtsam teineteise mõistmine.

5. Milliseid ansambli lauludest lugudest pead Sina isiklikult kõige õnnestunumaks?

Nimetaksin Pika «Julgust», Villi «Hääled» (mida loodetavasti kuulete järgmisel kontserdil) ja laulu Juhani Liivi sõnadele «Sa tulid tuppa...»

6. Kas on varsti loota, et «Väntorelit» on kuulda-näha ka TPI-s või olete hakanud nüüd raadiot, TV-d ja külalisesinemisi eelistama?

TV-s ja raadios esinemisest just ära ei ütle. Põhjuseks on see, et märtsikuust alates olime

ilma prooviruumita ja saime selle alles septembris. Selle aja jooksul pidime mängima ilma proovideta. Iga muusik ja ka mittemuusik teab, et lõpuks muutuvad laulud ja palad nii äramängituks, et ei taha neid enam kuulda ega näha. Sellest on tingitud ka see, et me ei mängi TPI-s enne, kui pole õpinud uut repertuaari.

7. Milles näete praegu oma põhimuresid?

Bassimängija Ants Raud võetakse aega teenima. Peale selle teeb muret juba eespoolmainitud tehnika. Suurte esinemiste jaoks on Härmo poolt loodud tehnika liiga ebakindel. Jääb vaid loota, et selles küsimuses meid TPI ka aitama hakkab.

8. Võid Sa öelda midagi ka tulevikuplaani kohta?

Tulevikuplaane ja võimalusi on palju. Mingeid illusioone ei loo, sest kõrgelt kukkumine on valus.

9. Kas olete teinud ansambli kohta mingit huvitavat statistikat?

Ei veel, kuid keskmine vanus on meil 21 aastat. Kõige pikem mees on hommikuti 2 meetri- ne. Kõige väiksem jalanumber on trummijalal.

10. Mida soovib «Väntorel» oma kuulajatele?

Peatset kohtumist kontserdisaalis või kooliingis.

Kirja pani REET TIPPO

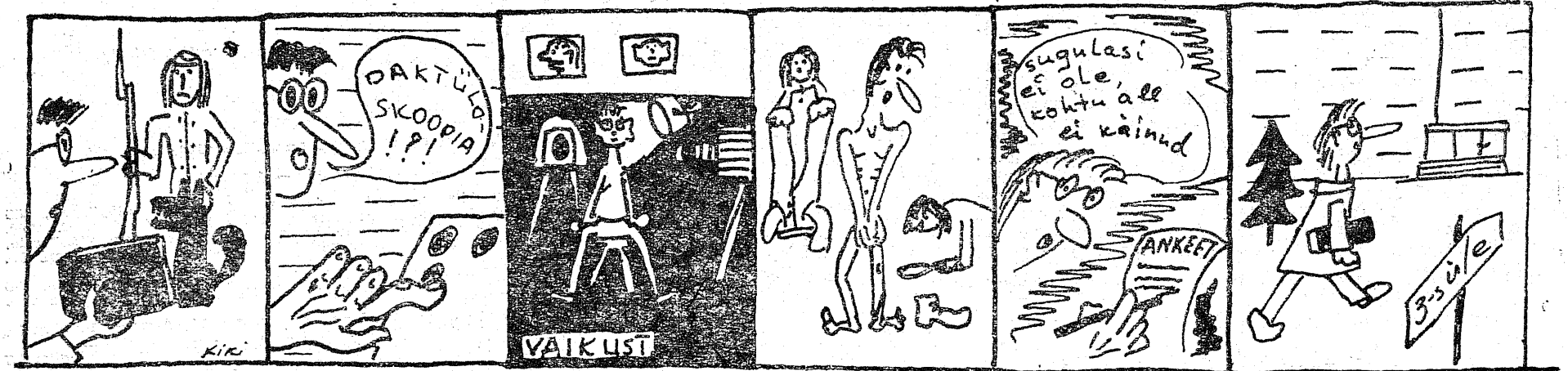
„PRR!“

On tunda Kelvini nulli võbin- tarretavlikku hingust jahedus liiderlikult vaatud mu hinge haaranud vingelt mu värskest pehme tainatiheda ajuimpulsside rea.

Akna taga nõme lumeräitsemete kilps-kalpsev hüpsikvihermeline virr-varr.

On jäist jubejuhanlikku süngust, Oh vänget vendvürstlikku virutamist. Üks näps näris seal närakat, krõbistas kurikulikku karakat, tinutas tüünesihermeid, ja käperdas küünevihermeid. Too västrik vidistas vildakalt ja vitsutas silgupäid nutsuseid Jõledam kõhtpunnislik tihane. PRR!

Jaan Fenosk

KANNATUSTE RADA, ehk jutt sellest, kuidas Mäido läks kolmandasse ühiselamusse kontsu ära viima.

PRESSIKLUBI LOOMINGULINE SÜMPOSIUM TOIMUB ESMASPÄEVAL, 15. NOVEMBRIK, KELL 18.30, TOIMETUSES.

KES EI SAA TULLA, LAS ASTUB LÄBI MÕNEL TEISEL AJAL ESMASPÄEVAL VÕI TEISIPÄEVAL.

PRESIDENT

2 POLITEHNIK

Reedel, 12. novembril 1971 Nr. 33 (648)

Reedel, 5. novembril toimus PIKO-s pühadeeelne show. Rahvast nagu alati, oli paksult ja pidu käis magnetofoni saatel, sest ammuoodatud ansambel «Raki» ei tulnud kohale.

PIKO külalaste seas olid Saksa DV üliõpilased, kes õpivad Moskvas ja ma arvasin, et võib-olla «Politehniku» lugejale on huvitav teada saada, mida arvavad saksa poisid meist ja meie kodulinnast.

Uhe nimi oli Hans-Peter Zinke ja teise Dieter Ziepert. Mõlemad õpivad Moskva Autoteede Instituudis teisel kursusel. Kokku õpib seal 35 sakslast. Mõlemad räägivad täitsa hästi vene keeles, sest keskkoolis nad olid seda kaheksa aastat õppinud ja Moskvas jutuuskust täiendanud.

Meie instituit meeldis neile väga, eriti õppehooned ja ühiselamud, mis on moodsad, otsustabekad ja ilusad.

Vanas Tallinnas nad tunnevad ennast nagu kodus, sest

KOHVIJUTTU PIKO-S

Saksa DV-s on palju linnu, mis sarnanevad Tallinnaga. Suurt huvi pakkusid neile muuseumid.

Nagu ma jutust aru sain, on nende huvid meie üliõpilaskonna huvidega väga sarnased. Nad armastavad lõbutseda, tantsida, vaielda, muusikat kuulata. Lemmikansambliteks olid «Middle of the Road», «Led Zeppelin», «Tweedle Dee», «Tweedle Dum», «Mungo Jerry», «Lady Rose». Samuti pidid Saksamaal väga populaarsed olema ka folk- ja protestilaulud.

Õppeprogrammi suhtes Dieteri arvamus oli selline, et loengud võiksid rohkem kontsentreeritud olla. Kohustuslik loengute külastamine pidi hea olema ainult lastele, aga üliõpilane peab ise oma aega planeerima ja õppetööd korraldama; peab oskama valida, millist loengut või ainet on kasulikum ära

kuulata või iseseisvalt läbi töötada. Üliõpilaste sõltuvus õppejõududest on subjektiivne ja ei anna õiget ettekujutust tudengi teadmistest ja huvitatusest. Kontsentreeritud loengute arvel võiks teha ühe vaba päeva iseseisva töö jaoks ja kursustööde ning projektide tegemiseks. Sellega olid ka kõik laua taga istuvad tipikad nõus.

Hans-Peter kiitis meie PIKO-t ja soovis korraldamist. Siin pidi kõik nii olema nagu üliõpilastel olema peab. Saab palju kergemalt tuttavaks kui mõnes teises kohas. Lõbus ja vaba olemine meeldis neile väga. Meeldisid ka meie tüdrukud, kuid mainiti ära, et ega nad Saksa DV-s inetumad ei ole. Oli ära märgitud, et peaaegu ei ole «pommis» tudengeid, milles meie pidu tunduvalt erineb Moskvas toimuvate üliõpilaste pidudest. Küsimusele, kas alko-

holi sellistel üritustel on vaja, mõlemad vastasid, et miks ei, ainult teda tuleb mõõdukalt tarvitada ja piiri pidada.

Võiks olla rohkem selliseid kohvikuid. See oleks tore koht sõpruse tugevdamiseks ja puhkuseks. Mõlemal oli kahju, et nende instituudis ei ole sellist asutust nagu Pressiklubi, kuid neil on teistsugused, näiteks Noorte klubi, Saksa klubi jne. Nad spordivad palju, armastavad jalg- ja korvpalli, samuti võrkpalli. Klubides kuulavad plaate, korraldavad tantsuõhtuid. Väga vajalikud oleks diskussiooniklubid, kus saaks kõige üle vaielda.

Neli sõna lugejatele: ● palju jõudu ja edasiminekuid õpingutes ja EÜE-s; ● suvel tahaks EÜE-s olla; ● on vajalik tugevdada sõprust meie instituutide vahel ● ja tahaks soome saunas ära käia.

Kalev Saar

(II ULMEJUTT)

Lind andis masinale suure kiruse. Tihedalt sinakas õhk voolas vihase sumina ümber teineri tiigasarvase korpusel. Tiigasarvas paistis tuhmit Rõõla hõbedane ketas.

Instituudi juures pidurdas Lind sujuvalt, väljus masinast ja sukeldus niiskesse, sooja õhku. «Päeval läheb küll paavaks, mõttes ta, lastes pilgul libiseda üle tuttarate, raske punase tehestikuga puude. Teineri poole pöördudes haaras Lind teda piiguga ja keskendus harjunult. Masina kere muutus uduseks, hakkas virvendama, veel hetki — ja masinast sai mattvalge kera, mis jäi liikumatult rippu punakaspruuni mahu kohal. Seejärel tõmbus kera kokku, venis pikaks, sirutas välja arvukad jätked, hakkas värisema ja muutus kuulekalt õrnroosaks hõbedaseks tsimmaks. Kerge tahtepingutusega stimuleeris Lind ainevahetust ja vana ürkas ellu. Kõik need manipulatsioonid olid vabariigi peamodelleerijale lihtsasti meelelahutuseks. Vaadatud oma loomingu kriitiliselt üle eemaldas Lind ühe oksa, mis rikkus esteetilise mulje terviklikkust, kaunistas puu suurte kreemide õitega ja tõttas kiirel sammul instituudi poole. Rutamisest hoolimata märkas ta siiski teiste puude seas üleel madalat

muinasjutuliseks lilleks, mis sillerdas kõigis spektri punase osa varjundites.

«Oo!» suitis Zikka vaid üheda kingitust vastu võttes.

Lind vaatas talle tõsiselt otsa. «Näete, Zikka, ma taipasin siiski, et diida on mudel.»

Tütarlaps heitis talle ümbusklikku pilgu.

«Kõik on väga kena,» jätkas Lind. «Värv, kuju, lõhn... Aga maitse...»

«Maitse?»

«Jah, teid vedas alt lihtsain faktor modelleerimise juures — maitse. Vili oli liiga magus.»

Lind puudutas sõbralikult tütarlapse kätt:

«Ütle teile omavahel, et noorus magustasin minagi tihti oma loomingu üle, ilma et ise oleksin seda aimanud. Ärge kurnatage, aja jooksul läheb see mööda.»

Kabinetis vaatas Lind ringi, viis seinle värvitooni vastaruses praeguse meeleoluga, istus tugitooli, käskinud tal mugavalt keha ümbritseda, võitis seifist hermeetiku modelliiniga ja jäi veidikeseks mõttesse. Ta tahtis juua. Näpistanud tükkise modelliini, muutis Lind selle hajameelseks suureks klaasiks

õppisime ammu liikuma seal-pool va'gusbarjääri? Võib-olla polegi nad mingid barbarid?»

«Sealpool valgusbarjääri küll, aga pimedad, nagu västsiinditud hiid. Lausa jonnakalt ei märka kõige selgemaid informatsioonilisi signaale. Järgmine kord püüame nende kursil lähe tähe ära pimendada. Sellist fenomenit nad peavad juba märkamal! Aga see on tuleviku asi. Seni...»

Til naeratas ja vaatas paljutähendavalt peamodelleerijat.

«Otsene kontakt?» täpsustas Lind.

Til raputas pead.

«Otsene kontakti jaoks on vahemaa liiga suur. Ja vabu superlaevu ka pole, kõik on väljus.»

«Jälle iseformeeruv mudel?» küsis Lind skeptiliselt varjamatana.

«Aga mida siis teha? Oleks kuritegu niisugune juhust käest lasta. Me ei tea sedagi, kus need barbarid pärit on?»

«Kui mitu korda juba on nendega proovitud iseformeerumist. Midagi ei tule ju välja!»

«Tuleb proovida veel,» ütles Til kangekaelselt. «Võib-olla on laeval seekord tõeliselt mõtle-

«Jah,» mäheles Lind. «Tõsi poleud just kerge.»

«Ja resultaat?»

«Nagu tavaliselt,» jätkas Lind tusavarjundiga hääles, «demonstreerisime kahejalgsedele kõiki mõtte loova tegevuse vorme: kerakujuline protovorm, selle muutmine lihtsamateks elututeks esemeteks, ja lõpuks kõrgeim vorm — elusolendite modelleerimine. Teades, millist õudust üratavad kahejalgses tundmatud loomad ja isegi eluslooduse objektid mudelid, seadsin ma seekord ülesandeks kahejalgses enese modelleerimise.»

«Loogiline,» oli Zikka nõus.

«Tuli üsna kaua oodata, kui üks kahejalgsedest eradub ja rahuneb. Te ju teate, mitme olendi juuresolekul tekib informatsioonilise interferentsi ja mudelite asemel tulevad välja mingid vürdjad. Seekord läks seanss suurepäraselt. Ja sellegipoolest asjata!»

Kahe esimese etapi ajal küttas kahejalgsed rahulikult. Kuid niipea, kui algas modelleerimise kõrgem etapp, läks kõik jälle vana rada. Tavaline loomalik reaktsioon; hümne'ndus,

«Lind,» küsis Zikka äkki arglikult, «aga võib-olla on kahejalgsed siiski mõistusega olendid? Võib-olla mitte nii, nagu meie, aga kuidas teistiti?»

Lind ei vastanud kohe.

«Ka mulle on sellised mõtted pähe tulnud, Zikka. Kuid asju tuleb vaadata kainelt. Mõitlana mateeria põhiolemuseks on ümbritsena maailma muutumise mõttelise modelleerimise teel. Tõelist tsivilisatsiooni selleks tekkida ei saa. Aga kahejalgses tekitab modelleerimine õudust, nagu kõigis loomadeski.»

«Nad võivad ju luua mitte mõtte jõul, aga kätega, nagu meie kauged esivanemad,» ei andnud Zikka alla.

Lind naeratas mõttikult.

«Laua kätega? Kui ammu see oli... Juba pa'ju aastatuhandeid valitses meie maailma loominguiline mõte. Peaaegu kõik ümbritses on loodud selle võimsa jõu poole või siis ällistatud kokkupuutest temaga. Paljudest aga võib teha kätega?»

«Kätega palju ära ei tee. Kuid käed võib rekrutatsiooni mehhanismidega!» vaidles Zikka kangekaelselt vastu.

«Kui keerukad ja kohmakad peavad siis olema need mehha-

anid! Kui palju tuleb kulutada lisajõudu ja materjali, et luua nii primitiivsed riistad. Ja kui võrd ökonoomsem on mõtteline modelleerimine!»

«Aga modellin loomulikult kujul on nii haruldane! Meil lihtsasti vedas, me avastasime ta täiesti juhuslikult.»

«Mõistus on veel haruldasem, ütles Lind rangeilt.

Zikka ei vastanud. Mõni aeg sõideti vaikides, püüdes ületada äkki tekkinud võõristust. Siis üles Lind pehmelt:

«Ma mõistan su kahtlusi, Zikka. Jah, kätega võib palju teha. Aga kätega, käppadega, kombitsatega, nokkadega, lõugadega loovad ka kõige primitiivsemad loomad, mitte sugugi ainult sapiensid. Meenuta pif-fide rippisildu või rokipeasi, kas see pole imade ime? Ja siiski eraldab kõige geniaalsemat piffi kõige primitiivsemast sapiensist ületamatu kurisik — ainult sapiens on võimeline looma mõtte jõul!»

«Küllap on teil õigus, Lind,» vastas Zikka alandlikult. «Te räägite endastmõistetavaid tõdesid. Kuid kui palju kordi juba on kõige silmapaistavamad teod ränkuma lõõnua ja varisenud tunnetuse surve all!»

«Ta näitas käega enda ümber ja lüüsis vaikelt:»

«Maailm on suur, Lind, ja me teame veel nii vähe!»

«Jah,» kõlas kurbuse noodike peamodelleerija hääles «maailm on suur.»

VENE KEELEST TÕLKINUD PAUL OJA

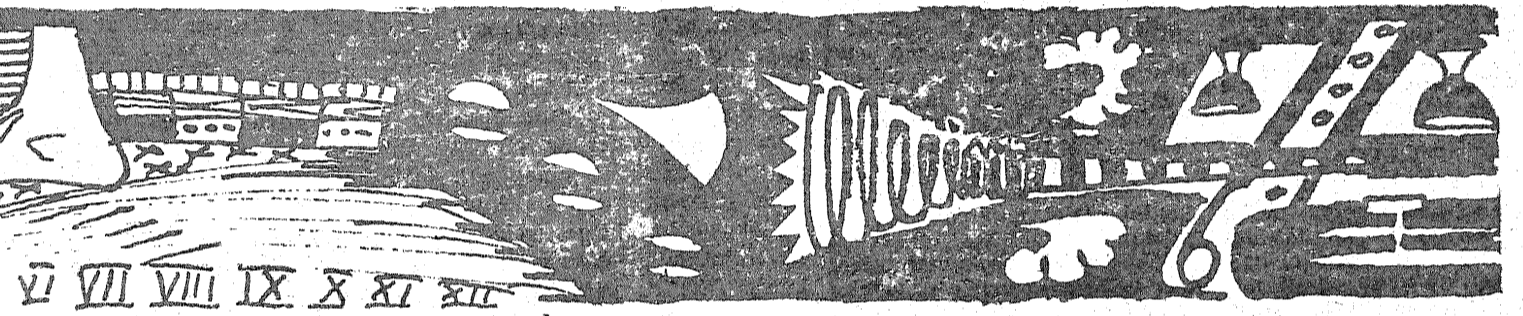
«Kas diida on teie kätetöö?»

«Jah,» vastas Zikka, tõmbudes hõbelikult sinakaks. «Aga kuidas te aru saate?» küsis ta naeratades.

Lind muigas.

«Kui saate ise peamodelleerijaks, hakkate mõistma pa'jusid asju, mis teile praegu pähegi ei tule.»

Zikka võttis seda naljana ja hakkas naerma. Lind võttis taskust diida tühjaks imetud kesta. See muutus tema käes

puukest, mille ühes vaarika-punases lehestikus helkisid neli üssikestena merevaiguvärvi ovalised diidad. Naeratades sirutas Lind käe, et noppida oma lemmikpuuvilja. See oli nii õrn, et vajus peopesal veidi laperguseks oma raskuse all. Läbi läbi paistva koore oli selgesti näha kiuline, rohekas viljalih. Lind hammustas kesta läbi ja imes sisu välja nautides iga suutäht. Vili oli lihtsasti vaimustav, ainult veidi magusaõhuline. Muidugi, see on Zikka sümpriisi Tore tütarlaps, võimekas modelleerija, aga... Noorus, noorus! Ta magustab kõik üle, isegi omaenda loom'ngu. Lind p'stis tühja kesta tasku ja jätkas teed.

Instituudi peahoone roosaka seinas ees peatudes manas Lind vaimusilma ette koodikujundi — koonusega lõikuva hüperhoolse paraboloïdi. Roosakas seinas südas kuulekalt, moodustades elegantse avause, mille kaudu Lind astus vestibüüli. Siinne värske, kuldsest helkiv õhk ei sarnanenud sugugi sinakassültiga, lämmitava välisümmosjääriga. Naudinguga s'eda elustavat gaasi sisse hingates tõusis Lind teisele korruselale, koosolekusaal. Instituudi töötajad, vabariigi parimad modelleerijad, tõusid teda teroitales pästi. Lind täpsustas tööülesandeid a'garaks päevaks, määras konsultatsioonide aja ja lõpetas hommikuse nõupidamise. Kui modelleerijad hakkasid laia'i minema, peatas ta pilguga Zikka.

«Kas diida on teie kätetöö?»

«Jah,» vastas Zikka, tõmbudes hõbelikult sinakaks. «Aga kuidas te aru saate?» küsis ta naeratades.

Lind muigas.

«Kui saate ise peamodelleerijaks, hakkate mõistma pa'jusid asju, mis teile praegu pähegi ei tule.»

Zikka võttis seda naljana ja hakkas naerma. Lind võttis taskust diida tühjaks imetud kesta. See muutus tema käes

jaheda diidamahlaga. Maitset. Vaat selline peab olema õige maitse, peaks kutsuma Zikka degusteerima, aga praegu pole aega. Lind vaatas mah'a vastu valgust, lõi ta puraja portsjoni süsihappega vahule ja jõi ühe sõõmuga tühjaks. Siis kutsus ta konsultatsioonile Atti, kes juba kolmandat päeva jändas oma kronomootoriga Kümnekordselt vähendatud mudeli uure' vaidlesid nad terve tunni, tehes teda iga viisil ümber lõpp'ahendus aga ei rahuldanud kumbagi täiel määral. Seejärel tuli pead mürda uue kosmodroomi projekti kallal, siis aga... Siis aga kutsuti Lindi äkki välja eriside kiirliini kaudu. Rääkis p'aneedi välisinformatsiooniteenistuse ülem.

«Mul on sulle üks jutt, Lind. Kohe olen sinu juures.»

Sekund hiljem kõlas taas bassikeele katkemise heli, kera jäi tugitooli koha e rippuma, löi värisema ja omandas Tili kuju.

Lind teadis, et tema ees ei istu mitte Til ise, vaid tema tüdne poolautonoomne koopia, kuid see ei seganud tal suhtlemast mudeliga nagu kõige ehtsama sapiensiga.

«Lind,» lausus Til vestluskaaslase poole kummardudes, «mõne minuti eest me avastasime jälle ühe kahejalgsed pseudosapienside kosmoselaeva.»

«See on ju tõeline sensatsioon! Kas laev on kaugel?»

Til naeratas uhkelt.

«Neljakümne valgusaasta ringis.»

«Oho!» imestas Lind. «Kuidas te küll ta kätte saate?»

«Kas sa siis kahejalgsed ei tunne? Nad trügivad ju otse, pea ees, kaheajakordse va'guse kiirusega! Vaene aegruum rägiseb kõigist õmblustest, lärm kostab üle terve galaktika a'rnemad ei tee v'ajagi. Barbarid, muud mid'gi! Ühesõnaga, me püü'd-m' nad fookusesse ja hoiaime kontakti.»

Lind vangutas kahtlevalt pead.

«Barbarid? Aga kas me ise

vad olendid, mitte aga nende kahejalgsed teenrid, kes muud ei oska, kui ülepeakaela mööda galaktikat kihutada.»

Lind jäi hetkeks mõttesse ja ütles siis:

«Olgu, Til. Ma mõistan kontakti tähtsust ja võtan seepärast ise modelleerimise kä'sile.»

«Suur tänu, Lind! Ära siis kaota aega!»

Til naeratas, niipas käegu, tõmbus uduseks, hakkas virvendama ja muutus mattvalgeks keraks.

2.

Ohtul lahkusid Lind ja Zikka instituudist koos. Nüüd juhtis Lind teinert rahulikumalt ja paks õhk ainult nurrus unise'i ümber masina korpusel voo'ates.

«Teil oli täna vist huvitav töö,» ütles Zikka Lindi poole vaatamata. «Te ei väljunud päeva jooksul kordagi oma kabinetist.»

«Jah, see oli huvitav eksperiment. Homme jutustan ma sellest hommikusel nõupidamisel.»

«Muidugi, rutata ei maksu kunagi.»

Lind heitis talle kiire pilgu.

«Ma ei mõ'nud sugugi teid, Zikka. Naljakas oleks sund'ada teid ootama homseni.»

Peamodelleerija jäi vaik. Teinert liikus vahutava jõe kohal. Viinud masina teisele kaldale, ütles Lind:

«Täna hommikul avastati neljakümne valgusaasta kaugusel veel üks pseudomõ'tevate laev. Me püüdsime uuesti astuda nendega kontakti, ja jälle asjatult. Meie signaalidele nad, nagu tavaliselt ei vastanud. Nad kas ei märka neid, ei mõista või lihtsasti ei soovi vastata. Tuli kasutada iseformeeruvat mudelit. Ma programmeerisin selle nii hoolikalt kui vähegi võima'lik.»

«Kujutan ette, milline põrgulik töö see oli,» sõnas Zikka kaastundlikult.

hirm, õudus, hüsteerika, paaniline põgenemine. Peas jampslik puder tugevaimatest emotsioonidest, embrüonaalsest mõtlemiskatsetest ja lihtsaimatest instinktides!»

Lind vaikis veidi ja ütles kahetsevalt:

«Ma veendusin veel kord, et kahejalgsed pole sapiensid, vaid kõigest mingi noore, tormiliselt areneva tsivilisatsiooni teenrid. Midagi meie effide taolist, keda me samuti kasutame abitöödel, kui veel elu modelleerida ei osanud. Nähtavasti on kahejalgsed jään tegevusprogramm, mida nad pimesi täidavad, mis aga need piirid ületab, see lihtsasti ei puutu neisse või siis hirmutab. Ainult üht ma ei mõista: miks nende käskijad ise ei välju kosmosesse? Lüigne ettevaatlikkus pole tavaliselt omane noortele tsivilisatsioonidele, pealegi kui neil on säärane tulev'ik.»

«Aga miks te arvate, et sellel tsivilisatsioonil on suur tulev'ik?» tundis Zikka huvi.

Lind vaatas talle naeratades otsa.

«Aga kas te teate, millise kiirusega liikus nende laev?»

Ta tegi pausi, et efekt oleks tuntavam, ja ütles mõjuv'at:

«Kahesajakordse valguse kiirusega! Ja ma o'len kindel et nad võivad arendada veel võhke-malt kaks korda suuremat kiirust. Aegruum lausa rägiseb, aga nemi ei tee v'ajagi. Til nime'ab neid barbariteks.»

«Võib-olla ongi nad barbarid,» lausus Zikka mõttikult, «aga nad on tublid poisid. Nad meeldvad mulle. Mulle meeldib, kui aegruum rägiseb.»

«Vaat mis tähendab noorus!» mõitles Lind kadetusega, kuuldavalt aga ütles:

«Oleksid nad tõesti tublid, siis tungiksid nad ise kosmosesse ega peidaks end pseudomõ'tlevate kahejalgsed selja taha.»

Nad vaikisid veidi aega.

